

Képzőművészeti szemle.

Eugène Delacroix műveinek gyűjteményes kiállítása a Louvre-ban. A Delacroix művészetéről, széleskörű munkásságáról szóló irodalom ma már oly nagy, hogy újat írni róla valóban nehéz. Most, amikor a párizsi Louvre-ban megnyílt emlékkiállítással kapcsolatban a nagy mester teljes egészében áll előttünk, s egyénisége megnyit egy hatalmas méretű, gazdag eredményeiben csodálatraméltó művészpályát: föltehető, de egyben fontos is az a kérdés, mit jelent nekünk ma Delacroix művészete?

A XIX. század első felében a klasszicizáló törekvések kissé hideg, meglehetősen vértelen akadémiai fölfogást eredményeztek. Delacroix volt az, aki fáradtságot nem ismerő nagy lelkesedéssel, elfordulva az akadémikusoktól, Rubenst, Veroneset, Tiziant tanulmányozta és visszahozta, fölemelte alárendelt helyzetéből a szint. Nagy egyéniség, aki művészi meggyőződésében bízva, Rubens Veronese hatását lelkében a maga részére teljesen átformálva, új utakon halad. És dacára az akadémikusok részéről megnyilatkozó támadásoknak, nagy erővel alkotja meg nagyhirű kompozícióit. Ez az ő világa! Gazdag képzeletének minden forma- és színskultúráját itt tudja legjobban érvényrejuttatni.

Minden kornak megvannak a maga nagy emberei és Delacroix valóban egyik legkomolyabb helyet foglalja el kortársai között. Van az ő művészetében valami korának abból a nagyszerű hangulatából, mely annyi hittel s jövőbe vetett reménységgel töltötte el az emberek lelkét; van valami művészetében abból a nagy nemes forradalomból, mely politikai, társadalmi téren is oly nagy átalakulást idézett elő. A nagy drámai mozzanatok, összeütközések, tragédiák érdeklik. Oly odaadással, lelki megérezésének

oly közvetlen őszinteségével veti vástonra elgondolásait, kompozícióit, formaszeretete mellett annyira tudja hangsúlyozni színproblémáit, strukturailag is annyi mély és találó megfigyeléssel, hogy szinte minden képe megdöbbenő erővel tárja elénk az emberi indulatoknak hosszú és változatos skáláján keresztül: a küzdő és szenvedő embert!

Állattanulmányaiiban és nagyszerű rajzaiban pedig nagy temperaméntuma párosul ragaszkodó természet-szeretetével.

Csak korának hangulatába képzelve magunkat, tudjuk igazán értékelni művészetének nagy és gazdag tartalmi mélységeit. Mert mai szemzőgből nézve, nem úgy jelenik meg előttünk, mint a maga korában. A ma uralkodó színskultúralistörekvések mellett meglátszik a nagy távolság a tegnap és ma között. Ez természetes, de nem is ez a fontos. Mert emlékkiállítások alkalmával más szempontok kell, hogy vezessék a tanulmányozót. — Legfontosabb együtt látni az alkotó művészt. Különösen most nyer igazolást állításunk, midőn Delacroix olyan képei szerepelnek, melyek részint magángyűjteményekben, tehát a nyilvánosságtól elzárva, részint külföldi múzeumokban vannak elhelyezve. Így egészítik ki szerencsésen a magángyűjtemények, a franciaországi múzeumok mellett, többek között a kopenhágai, frankfurti, londoni, bruxellesi, hamburgi, csikágói, newyorki, stb. múzeumok Delacroix képei ezt az impozáns emlékkiállítást.

A mi Szépművészeti Múzeumunk is képviselve van két remek képpel. Az egyik: «Marician et son Cheval», (olajfestmény), a másik: «Cheval effrayé par l'orage» (aquarell). Úgy szólván a világ minden nagyobb múzeumából, ha rövid időre is, de visszakerültek születésük helyére a híres képek s egységes hatásukban meggyőzően tesznek bizonyoságot ar-

ról, hogy mit köszönhet Delacroixnak az utókor, a műtörténet s mi az, ami örökértékű alkotásaiban.

S ma, midőn a francia nemzet a Louvre impozáns termeiben ünnepel s tisztelettel hódol a romanticizmus nagy mesterének; midőn a ma művésztörekvései annyi és oly különféle úton járók: biztatást nyujt Delacroix művészi pályája, melyben egyszermind a nagy mesterek életmódja is igazolást nyert: csak nagy hittel és lelkesedéssel lehet új utakon járni.

Ezt jelenti ma nekünk Delacroix művészete. *Sárkány Lóránt* (Párizs).

Zenei szemle.

Edwin von der Nüll. Béla Bartók. Ein Beitrag zur Morphologie der neuen Musik. (Mitteldeutsche Verlags-Aktiengesellschaft. Halle (Saale) 1930.) — A jelenkor egyik legnagyobb zenei lángelméjét tiszteli a világ Bartók Bélában. Nevét épen olyan jól ismerik egész Európában, mint az új világban. Büszkék lehetünk rá, hogy ami maradandó értéket a modern zene fel tud mutatni, az túlnyomórészt magyar talajból fakadt és ezeknek az új értékeknek egyik nagy kiépítője is a magyar Bartók Béla. Különös érzéssel lapoztuk át ezt a könyvet: idegen nyelven írt, idegen író munkája egy magyar zseniről! A legerősebb fajiságú zene, Bartók Béla zenéje, egyúttal a legerősebb nemzetközi visszhangot keltette. Angol, amerikai, német írók tollából jelennek meg róla tanulmányok; a kiváló tehetségű berlini zene-tudós, von der Nüll, éveken át folytatótt Bartók-tanulmányait foglalja össze jelen művében (1928-ban a Mansz rendezésében felolvasást is tartott Bartókról Budapesten), s nálunk a pártokra szakadó, mindenből politikát kovácsoló zenei közvélemény még ma sem tud egységes álláspontra jutni a haza egyik legnagyobb kultúrmunkásával szemben! Pedig épen a tárgyi-

lagos szigorúan tudományos vizsgálat tárja elénk, hogy Bartók Béla alkotó munkássága nem a régi lerombolásából, hanem továbbépítéséből áll és teljesen elfogult az a felfogás, amely benne csak a zenei forradalmárt látja. Von der Nüll kis könyve is arra hivott, hogy a bartóki harmonika, melódika és formaképzés törvényszerűségének lelkiismeretes vizsgálatával segítséget nyujtson az új európai zene elméletének szisztematikus kiépítéséhez, az új és a régi zene kapcsolatainak megvilágításához. Ennek a célnak megfelelően tisztán maga a műalkotás objektív, alaki megismerése, a zenében működő erők, ezeknek fejlődése és törvényei minden pszichológiai momentumtól függetlenül állanak kutatásai középpontjában. Feldolgozásra csupán Bartók zongorára írt zenéje jut. A szerző ezt azzal indokolja, hogy mint a zongora elsőrangú mestere, Bartók új eszméit elsősorban a zongorára bízta, s a legutóbbi időkig túlnyomóan a harmonizáló stílus alapján álló művészete ezen a hangszeren követhető leginkább figyelemmel.

Inkább csak szakemberektől követhető fejtegetéseit, amelyek Bartóknak 1908—1926-ig terjedő, tehát kb. 20 éves fejlődését tárják elénk, itt csak annyira részletezhetjük, amennyire ezek laikusoktól is megközelíthetők. Kiinduló pontja Bartók 14 Bagatellje (op. 6), annak idején a legnagyobb és általános megnemértésre találtak. Egyedül Kodály és Busoni ismerték fel a jelentőségüket. Fontos állomása volt ez a mű a bartóki stílus kialakulásának, mert itt nyilvánul először határozottabban Bartók legfőbb ihletőjének, a magyar parasztdalnak hatása. Már előbbi műveiben is (Kossuth-szimfonia, Rapszodia zongora és zenekarra op. 1. stb.) elárulja nagy hajlamait a magyar népzene iránt. De mivel az újabb népdal zenei tartalma hamar ki volt meríthető, figyelme a régebbi, eddig teljesen ismeretlen pa-